



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 298/2023-30

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Advokátskou kanceláriou Mgr. Marek BENEDIK, s. r. o., Rudnayovo námestie 1, Bratislava-Staré Mesto, proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 14Co/37/2015 zo 16. apríla 2019 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 6Cdo/55/2020 z 26. októbra 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 8. februára 2023 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv na ochranu ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti podľa čl. 19 ods. 1, súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práv na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 a ochranu súkromného života podľa čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Tiež navrhuje zrušiť namietané rozhodnutia a priznať náhradu trov konania.

II.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ sa satisfakčnou žalobou doručenou Okresnému súdu Bratislava II 12. apríla 2006 domáhal, aby súd uložil žalovanému ([REDAKOVANÉ]) povinnosť ospravedlniť sa sťažovateľovi za článok autora [REDAKOVANÉ] (ďalej len „autor článku“) uverejnený v časopise .týždeň č. 2/2006 z 9. januára 2006 na strane 3. Článok sa týkal témy, „či je za posledných 20 rokov na Slovensku právny štát alebo nie je, a či v našom štáte funguje spravodlivosť“. V uvedenom článku boli uverejnené tieto výroky: „... [REDAKOVANÉ] prokuratúra...“, „... Mimochodom – ten bývalý vojak, ktorému na začiatku kdekto uveril, pretože protikandidát bol ešte horší, sa naozaj činí...“, „... Ale nie [REDAKOVANÉ], akokoľvek čudný patrón sa z neho vykľul, je chorobou tejto krajiny...“, „... Tá choroba je vážnejšia a zákernejšia, než ten nepodarený

generálny prokurátor...“, „... Ale ja sa na neho pozerat' nebudem, pán [REDAKOVANÉ]. Bol to predsa jeden z nich. Jeden z vás. Tak prosím, netárajte o práve.“ Namietaný článok sa týkal trestných káuz [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] (ďalej len „trestné konania“).

3. Žalobu sťažovateľ odôvodnil tým, že uverejnením článku došlo k neoprávnenému zásahu do jeho práva na ochranu osobnosti (§ 11 a § 13 Občianskeho zákonníka), pretože v článku boli uverejnené nepravdivé informácie a sťažovateľ bol kritizovaný aj za rozhodnutia, ktoré neurobil. V článku neboli uvedené relevantné skutočnosti, ktoré by čitateľovi umožnili vytvoriť si vlastný úsudok, a absencia týchto skutočností mala vplyv na právo na ochranu osobnosti sťažovateľa.

4. Vo veci sťažovateľa sa dostali do konfliktu dve ústavou garantované práva, a to právo na ochranu mena a dobrej povesti (čl. 19 ústavy) a právo na slobodu prejavu a informácie (čl. 26 ústavy). Sťažovateľ bol v rozhodnom čase generálnym prokurátorom (verejne činnou osobou), ktorý z postavenia svojej funkcie riadil a kontroloval činnosť všetkých prokuratúr. Týždenník .týždeň bol slovenský politicko-spoločenský týždenník vychádzajúci od decembra 2004, ktorý sa kriticky zaoberal najmä politickou situáciou na Slovensku a v zahraničí.

5. Okresný súd rozsudkom č. k. 8C/218/2006 z 22. októbra 2009 žalobe vyhovel. Proti rozsudku okresného súdu podal sťažovateľ aj žalovaný odvolanie. Krajský súd uznesením č. k. 14Co/404/2010 z 25. augusta 2011 rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

6. Následne okresný súd rozsudkom zo 14. mája 2014 žalobu sťažovateľa zamietol. Po vykonanom dokazovaní dospel okresný súd k záveru, že konanie autora článku nepredstavovalo neoprávnený zásah do osobnostných práv sťažovateľa. Autor sa v článku venoval téme trestných konaní, postupom a rozhodnutiam príslušných orgánov, ktoré boli v rozhodnom čase spôsobilé vyvolať verejnú diskusiu. Išlo tak podľa názoru okresného súdu o otázky legitímneho záujmu. Sťažovateľ vzhľadom na verejnú funkciu, ktorú v rozhodnom čase zastával, bol povinný zniesť širšiu mieru kritiky, pričom kritika za rozhodnutia a postupy v trestných konaniach smerovala proti prokuratúre ako sústave štátnych orgánov, a nie priamo proti osobe sťažovateľa.

7. Sťažovateľ proti rozsudku okresného súdu podal odvolanie. Krajský súd namietaným rozsudkom rozsudok okresného súdu potvrdil v zhode s názorom okresného súdu. Podľa názoru krajského súdu hodnotiace úsudky v namietanom článku boli síce kritické, ale nepresiahli únosnú mieru, hranice tolerantnosti uznávané demokratickou spoločnosťou.

8. Sťažovateľ proti namietanému rozsudku krajského súdu podal dovolanie, ktorého prípustnosť odvodzoval od väd zmätočnosti podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) a nesprávneho právneho posúdenia podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Ohľadom dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP namietal, že sudy nižšej inštancie nedostatočne posúdili, či hodnotiace úsudky uverejnené v článku vychádzajú z pravdivého, úplného a presného skutkového stavu. Ohľadom dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP namietal posúdenie miery prípustnosti kritiky a dovolenej hranice kritiky fyzickej osoby (verejne činnej osoby) a jej práva na ochranu osobnostných práv. Najvyšší súd namietaným uznesením dovolanie sťažovateľa odmietol podľa § 447 písm. c) CSP, pretože smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné.

III.

9. Sťažovateľ namieta, že namietané rozhodnutia sú neodôvodnené a arbitrárne, pretože všeobecné súdy sa nevysporiadali s jeho argumentáciou. Tvrdí, že aj kritika musí vychádzať z pravdivých informácií a musí mať dostatočný skutkový základ. Podľa jeho tvrdení všeobecné súdy nevykonali ním navrhované dôkazy a hoci bol osobou verejného záujmu, má právo na ochranu pred kritikou, ktorá nemá skutkový základ a je založená na nepravdivých a neúplných informáciách. Z uvedeného dôvodu preto tvrdí, že obsah namietaného článku sa ho priamo osobnostne dotýka a zasahuje do jeho profesionálnej cti. Rovnako všeobecným súdom vytýka, že sa nezaoberali skutočnosťou, či skutkový základ kritiky v namietanom článku je dostatočný na to, aby si čitateľ mohol urobiť vlastný názor na vec, pretože informácie v namietanom článku sú podľa jeho názoru nepravdivé a neúplné. Sťažovateľ tvrdí, že autor článku si nezisťoval relevantné skutočnosti, a tým úmyselne skresľoval skutočnosti. Z dokazovania nevyplývalo, že by kritika žalovaného vôbec nevychádzala z poznania skutkového stavu, ktorý údajne mal byť základom kritiky, alebo že by vychádzala zo subjektívneho presvedčenia žalovaného o vine osôb, o ktorých vine právoplatne súd nerozhodol.

IV.

10. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka porušenia uplatnených práv sťažovateľa namietaným rozsudkom krajského súdu a namietaným uznesením najvyššieho súdu vydanými v konaní o ochrane osobnosti, ktoré sťažovateľ považuje za arbitrárne, nedostatočne odôvodnené, pričom namieta aj nedostatočne zistený skutkový stav.

IV.1. K namietanému porušeniu uplatnených práv rozsudkom krajského súdu:

11. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ proti namietanému rozsudku krajského súdu podal dovolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd. Ústavný súd poukazuje na princíp subsidiarity, ktorý vo vzťahu k preskúmanému rozsudku krajského súdu opodstatňuje uprednostnenie právomoci najvyššieho súdu (čl. 127 ods. 1 ústavy). Uvedená skutočnosť vylučuje právomoc ústavného súdu na prieskum ústavnej sťažnosti sťažovateľa v časti námietok procesnej zmätočnosti a právneho posúdenia veci, preto ústavný súd podľa § 56 ods. 2 písm. a) v spojení s § 132 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) v tejto časti ústavnú sťažnosť pre nedostatok právomoci odmietol.

12. Sťažovateľ namieta proti rozsudku krajského súdu aj jeho neústavnosť v skutkovej rovine, vo vzťahu ku ktorej časti najvyšší súd dovolanie v zásade nepreskúmava (§ 442 CSP), keďže dovolací súd je viazaný skutkovým stavom, tak ako ho zistil odvolací súd.

13. Ústavný súd konštatuje, že dôvody, ktoré viedli sťažovateľa k presvedčeniu o nesprávnych a neúplných skutkových zisteniach, nie sú spôsobilé spochybniť ústavnú udržateľnosť namietaného rozsudku, preto je ich potrebné vyhodnotiť ako neopodstatnené. Namietaná rétorika v médiu bola, čo sa týka textu, nesporná a odznela tak, ako je namietaná. Otázka, či ňou žalovaný prekročil hranicu prijateľnej kritiky, už spadá v podstate do právneho posúdenia veci. Namietaný obsah prejavu indikuje nespokojnosť a nedostatočný výkon právomoci na vrcholnom poste prokuratúry. Ak sa v rámci namietaného mediálneho prejavu aj vyskytlo poukázanie na konkrétne trestné kauzy [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], kontext prejavu v podobe úsudku

smeroval k nedostatočnému výkonu právomoci. Na prípadný neudržateľne kritický prejav je určená predovšetkým obrana o kvalite práce, aby sa rozptýlili pochybnosti o jej nedostatkoch. Namietaný prejav je o vyjadrení očakávaní vyššej miery nasadenia prokuratúry. Namietaný mediálny prejav sa môže javiť ako nekorešpondujúci skutočnosti, no treba zohľadniť jeho synergické podanie. Ak by namietaný prejav odznel izolovane po jednotlivých skutkových okolnostiach, komunikované skutočnosti by nepôsobili tak ofenzívne. Preto ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

IV.2. K namietanému porušeniu uplatnených práv uznesením najvyššieho súdu:

14. Ústavný súd vo svojej judikatúre už opakovane vyslovil, že prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP (IV. ÚS 314/2020, I. ÚS 22/2021) zodpovedá, ak rozhodnutie odvolacieho súdu v podstatných bodoch nespĺňa požiadavky vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru, a to v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

15. Z rozhodovacej činnosti ústavného súdu vyplýva, že podstatou rozhodovania o väčšine obdobných právnych sporov je hľadanie vyváženého vzťahu medzi ústavou garantovaným právom na ochranu cti, dôstojnosti či súkromia na jednej strane a slobodou prejavu a právom na informácie na strane druhej (I. ÚS 423/2022). Všetky základné práva a slobody sa chránia len v takej miere a rozsahu, kým uplatnením jedného práva alebo slobody nedôjde k neprimeranému obmedzeniu či dokonca popretiu iného práva alebo slobody (IV. ÚS 362/09, PL. ÚS 7/96). Napriek tomu, že tlač nesmie prekročiť určité hranice, najmä pokiaľ ide o ochranu povesti a práv iných alebo riadny výkon spravodlivosti, jej povinnosťou je šíriť (spôsobom zodpovedajúcim jej povinnostiam) informácie o všetkých veciach verejného záujmu [rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) z 20. 5. 1999 vo veci *Bladet Tromsø and Stensaas*, sťažnosť č. 21980/93, bod 59, rozhodnutie ESLP zo 6. 4. 2010 vo veci *Flinkkilä a iní proti Fínsku*, sťažnosť č. 25576/04, bod 73]. Podmienkou poskytnutia ochrany právu na slobodu prejavu v súvislosti s informovaním o veciach verejného záujmu je však konanie novinárov v dobrej viere a poskytovanie spoľahlivých a presných informácií v súlade s novinárskou etikou (pozri rozhodnutie ESLP z 21. 1. 1999 vo veci *Fressoz a Roire proti Francúzsku*, sťažnosť č. 29183/95, bod 54).

16. Najvyšší súd, odmietnuc dovolanie sťažovateľa v odôvodnení svojho rozhodnutia, najskôr poukázal na závery všeobecných súdov a nadväzne uviedol právne dôvody odmietnutia dovolania. K námietke sťažovateľa o nepreskúmateľnosti rozhodnutia krajského súdu skonštatoval, že obsah spisu nedáva podklad pre záver, že by krajský súd svoje rozhodnutie odôvodnil spôsobom, ktorým by založil procesnú vadu v zmysle § 420 písm. f) CSP. Z odôvodnenia krajského súdu vyplýva, že rozhodnutie okresného súdu považoval za dostatočne vyčerpávajúce, nevyžadujúce uviesť ďalšie dôvody na zdôraznenie správnosti, a preto sa s ním krajský súd v celom rozsahu stotožnil. Krajský súd uviedol, že sťažovateľ sa domáhal ochrany svojej cti z titulu tvrdeného neoprávneného zásahu do svojej profesionálnej cti a vážnosti, na základe obsahu článku, sťažovateľ bol v čase uverejnenia článku verejne činnou osobou (generálnym prokurátorom) a musel tak zo strany privilegovanej osoby (autora článku – novinára) strpieť širšiu mieru záujmu či kritiku vo vzťahu k svojej osobe. Tieto činnosti môžu byť verejne posudzované, pričom pri ich kritike platí z princípu demokracie vyplývajúca ústavná prezumpcia, že ide o kritiku dovolenú. Krajský súd sa stotožnil s názorom

okresného súdu, že článok autora vyjadroval jeho subjektívny názor, že v našom štáte sa nedarí presadzovať spravodlivosť na to určenými štátnymi orgánmi. Informácie uverejnené v článku boli hodnotiacimi úsudkami, ktorých pravdivosť nepodlieha dokazovaniu. Rovnako podľa názoru krajského súdu výroky „čudný patrón“, „nepodarený generálny prokurátor“, „netárajte o práve“ boli hodnotiacimi úsudkami, ktoré vzhľadom na ich intenzitu neboli spôsobilé zasiahnuť alebo ohroziť osobnostné práva sťažovateľa.

17. Okresný súd na prejednávany spor aplikoval test pomernosti a zohľadnil všetky relevantné otázky na obidvoch stranách, a teda (i) kto zásah do práva na ochranu osobnosti vykonal, (ii) do koho osobnostnej sféry zasiahol, (iii) čoho sa zásah týkal, (iv) kde došlo k tomuto zásahu a (v) ako boli informácie formulované (I. ÚS 423/2022). Krajský súd v zhode s okresným súdom sa adekvátnym spôsobom vysporiadal s argumentmi sťažovateľa. Kritika autora článku spočívala v jeho hodnotiacom úsudku, a preto tejto kritike nemožno vytýkať absenciu vecnosti a skutkového základu, ktorých pravdivosť nepodlieha dokazovaniu (rozsudok ESLP z 28. 9. 1999 vo veci Dalban proti Rumunsku, sťažnosť č. 28114/95). Ak odvolací súd v plnom rozsahu odkáže na dôvody rozhodnutia súdu prvej inštancie (bod 12 namietaného rozsudku krajského súdu), stačí, ak v odôvodnení uznesenia iba poukáže na relevantné skutkové zistenia a stručne zhrnie právne posúdenie veci; rozhodnutie odvolacieho súdu v sebe tak zahŕňa po obsahovej stránke aj odôvodnenie prvostupňového súdu. Vo vzťahu k uvedenému ústavný súd dodáva, že aj ESLP v rámci svojej rozhodovacej činnosti dospel k záveru, že odôvodnenie rozhodnutia formou odkazu na odôvodnenie rozhodnutia súdu nižšieho stupňa je dostatočné, pokiaľ sťažovateľ vo svojom opravnom prostriedku uplatňoval v zásade rovnaké argumenty ako v predchádzajúcej fáze konania (rozsudok ESLP z 5. 10. 2010 vo veci Gomez Cespon proti Švajčiarsku, sťažnosti č. 45343/08, oddiel 1). Takto koncipovanému rozhodnutiu prvostupňového súdu nemôže ústavný súd nič vytknúť. Ak v týchto okolnostiach krajský súd postupoval podľa § 387 ods. 2 CSP, tak ústavný súd nemôže konštatovať žiaden ústavnoprávny nedostatok.

18. Najvyšší súd bol toho názoru, že súdy oboch nižších inštancií vec správne právne posúdili, pričom odôvodnenie uvedené súdom prvej inštancie považoval za dostatočne vyčerpávajúce, s ktorým sa preto v celom rozsahu krajský súd stotožnil. Súdy nižšej inštancie osobitne posudzovali cieľ článku, či téma podliehala verejnému záujmu a či išlo o osobu verejného záujmu. Odvolací súd podotkol, že išlo o hodnotiace úsudky autora, a vytvorenie si vlastného názoru, či za posledných 20 rokov existuje na Slovensku spravodlivosť, bolo na úvahe toho-ktorého čitateľa (bod 21 namietaného uznesenia). Z odôvodnenia rozsudku krajského súdu vyplýva vzťah medzi skutkovými zisteniami aj úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej (bod 22 namietaného uznesenia). Všeobecné súdy sa tak podľa názoru najvyššieho súdu vysporiadali s podstatnými skutočnosťami, ako aj s námietkami sťažovateľa a samotný nesúhlas sťažovateľa s rozhodnutím najvyššieho súdu nezakladá ním tvrdenú procesnú vadu konania.

19. Sťažovateľ v súvislosti s uplatneným dovolacím dôvodom podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP namietal „posúdenie miery prípustnosti kritiky fyzickej osoby, ktorá je prípustná len vtedy, ak je vecná, ak hodnotiace úsudky vychádzajú z pravdivého a presného skutkového základu a ak sú primerané z hľadiska formy i obsahu“.

20. Najvyšší súd v odôvodnení namietaného uznesenia (body 39 až 42) porovnal závery rozhodnutí, ktoré sťažovateľ v dovolaní označil a od ktorých sa mali súdy nižšej inštancie odkloniť (sp. zn.

4Cdo/149/2009, 3Cdo/61/2000, 3Cdo/13/2011, R 103/1967), pričom nemohol dospieť k záveru, že by súdy nižšej inštancie prijali závery, ktorými by sa dostali do stretu s judikatúrou uvádzanou sťažovateľom v dovolaní (bod 43 namietaného uznesenia). Sťažovateľom označené rozhodnutie č. k. 3Cdo/84/2011 sa týkalo odlišných skutkových okolností ochrany osobnosti fyzických osôb (občanov), a preto jeho závery nesúviseli s vecou sťažovateľa. Najvyšší súd v závere zhrnul, že od žalovaného (vydavateľa periodickej tlače) nemožno požadovať, aby selektoval informácie získané od štátneho orgánu (orgánov štátnej správy alebo Policajného zboru), na ktoré by sa mohol s dôverou spoliehať, pretože tým by bolo upreté právo verejnosti na úplne informácie o veciach verejného záujmu. Šírenie informácií poskytnutých od orgánov štátu nemôže byť na ťarchu autora článku, pretože to je ich úlohou a poslaním. Avšak je na úvahe orgánu štátu, aké informácie a v akom rozsahu novinárom sprístupnia (bod 44 namietaného uznesenia).

21. Ústavný súd nedospel k záveru, že by najvyšší súd pri výkone svojej právomoci, ktorej súčasťou je aj interpretácia prípustnosti dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku, postupoval svojvoľne alebo formalisticky (III. ÚS 145/2023). Najvyšší súd sa v danom prípade neodmietol zaoberať mimoriadnym opravným prostriedkom sťažovateľa, jeho dovolanie riadne preskúmal a následne sformuloval svoj právny záver, ktorý mu Civilný sporový poriadok prostredníctvom ustanovenia § 447 umožňuje. Vzhľadom na uvedené možno vysloviť záver o ústavnej akceptovateľnosti namietaného dovolacieho rozhodnutia. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť aj v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. júna 2023

Robert Šorl
predseda senátu